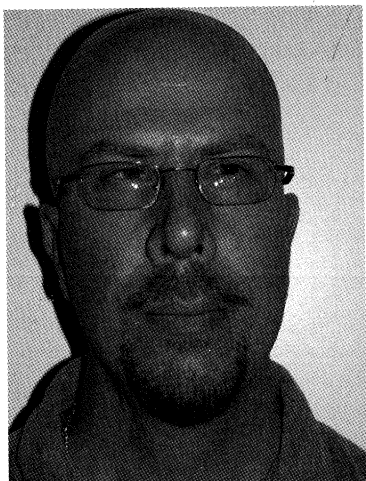

Rummets betydelse för den museala utställningen

RICHARD PETTERSSON är docent och lektor i museologi vid Umeå universitet. Huvuddelen av hans tidigare forskning har handlat om kulturminnesvårdens framväxt i Sverige under 1900-talet. Därtill hör också fördjupningar i värdegrunder bakom begreppet kulturarv. För närvarande är han involverad i ett tvärvetenskapligt projekt med stöd från Riksantikvarieämbetet, med arbetstiteln "Kulturarvet och entreprenören". Utifrån destinationsområdet Guldriket i Västerbotten försöker man här att ringa in frågor och aspekter på historiebruk i samband med kommersialisering av platser med kulturhistorisk prägel.

kanske kan man i dagsläget tala om en trend inom museologisk forskning mot analyser av rummets betydelse för museala utställningar. Visserligen har utställningen som medium och meningsskapare länge varit föremål för nämnda forskning; ofta har dock denna forskning utgått från basala modeller kring sändare och mottagare av budskap. Föresatsen har varit att museala utställningar avser att förmedla ackumulerad och "färdig" kunskap till en mottagande publik – en pedagogiskt väl genomförd utställning har ansetts förmedla koherenta och vetenskapligt underbyggda fakta i form av sammanhängande kunskapspaket till den intresserade besökaren. Museets samhällsuppdrag formuleras fortfarande i första rummet vara bildning för medborgaren. Det museala uppdraget har i konsekvens blivit ett förmedlingsuppdrag: Museet som käril för samhällets kollektiva minnesproduktion – en metafor som slår an det demokratiska uppdraget.

Kollektiva minnen, folkbildning och inkluderande pedagogik är behjärtansvärda flaggor för den mångfacetterade kulturarvsförmedling som såväl kulturpolitik som museer vill bekänna sig till. Går man i clinch med dessa begrepp och metaforer visar sig dock genast sprickor i förmedlingsmodellen. Kulturarvet *skapas* i många fall i kraft av att institutionaliseras på exempelvis museer – ett faktum som i ett slag komplicerar förvaltningsmetaforen. Genom förmedlingen *skapas* i själva verket det man avser att förvalta. Detta leder till en rad frågor: vem styr urval och förmedling? På vilka sätt sker förmedlingen? Är museerna alltid medvetna om sina roller som medaktörer i historiebruk? Och i vilken grad försöker i så fall museerna medvetandegöra besökarna om att kulturarvsförmedling inte handlar om att förvalta av-

gränsade och avslutade värderelationer till objekt och traditioner?

Att samla, förvalta och förmedla är hörnpelare för museernas verksamhet. Men *hur* sker förmedlingen, och *vad* förmedlas, egentligen? Kan artefakter som är samlade i intrikata ordningar inom ett utställningsrum förmedla sammanhängande "fakta" till en intresserad besökare? (Låt oss här bortse från den stora del besökare som befinner sig i utställningslokalen av helt andra skäl är kunskapsintresse.) Vilka roller spelar texter, bilder och audiovisuella hjälpmedel, i kombinationen med föremålen, skärmen, montern, fonden? Är besökaren en passiv mottagare, eller interagerar hon med utställningen och meningsskapandet – och ger utställningen utrymme för det sistnämnda? Alla dessa frågor för oss in mot rubrikens tematik: utställningsrummet.

Föreliggande tre uppsatser är skrivna av examinerade studenter vid museologiutbildningen vid Umeå universitet. De anlägger idéhistoriska, semantiska och multimodala modeller för att diskutera utställningsrummens mångfacetterade betydelse. *Eva Sofia Johansson* har djupstudierat utställningen *Trafficking* på Världskulturmuseet i Göteborg; *Louise Ahmt* har utgått från den postmoderna vandringsutställningen *Kaos von Linné* som startade sin turnering runt utställningsrum i Sverige januari 2007, medan *Märit Simonsson* ger en historisk översikt och analys utgått

från det vita rummets uttryck i samband med konstupställningar som genre. De ger samtliga prov på pålästa, idérika och kreativa analyser. Ett rum är aldrig "bara" ett rum, särskilt inte i utställningssammanhang. Läs de tre artiklarna och reflektera på saken – det sker dock på egen risk! Nästa gång du besöker en utställning kommer du inte enbart att se föremål, texter och audiovisuella hjälpmedel inom ett obestämbart rum, du kommer tvärtom att se ett rum där en mängd meningsuttryck söker samsas med givna ytor, och där ytorna själva skapar ny form av mening.

SUMMARY

The Meaning of the Room in Museums Exhibitions

The museum exhibition relation to the visitor has been a major topic in museology research for a long time now. But in the present, focus has been laid on the specific room whereupon the exhibition itself is located. This has raised some intricate questions: is the room itself interacting with the message making in the exhibition? And how are the visitors – which are dealing with the total interpretation of the room and the exhibition – dealing with this "message"? Are the visitors passive receptors or are they interacting with the meaning making in the exhibition room? These are complex questions which are creatively and thoughtfully analyzed from different angles in the following three separate articles from Eva Sofia Johansson, Louise Ahmt and Märit Simonsson.